

Onbillijke zetelverdeling in het Europese parlement

Bij de zojuist gehouden verkiezingen voor het Europese parlement stond de zetelverdeling over de lidstaten van te voren vast. Geen enkele politieke partij heeft gedurende de verkiezingscampagne aandacht besteed aan deze verdeling. Ook bij de analyses van de uitslag in de pers is de verdeling tot nu toe ten onrechte genegeerd. Het lijkt er op dat er overeenstemming bestaat over de huidige verdeling van de zetels over landen. Toch is de verdeling op zijn minst vreemd te noemen: Italië heeft evenveel zetels (81) in het Europese parlement als het grotere, economisch sterkere en politiek meer invloedrijke West-Duitsland; Nederland met 14,5 mln. inwoners heeft 25 zetels, terwijl België met nog geen tien mln. inwoners 24 zetels bezet, en Ierland met 3,6 mln. inwoners 16 zetels.

Een billijke en realistische zetelverdeling is essentieel voor het functioneren van een supranationaal politiek lichaam. De verdeling moet een redelijke afspiegeling zijn van de werkelijke machtsverhoudingen tussen de lidstaten. Als deze ontbreekt zullen de belangrijke beslissingen buiten de organisatie om worden genomen. Dit kunnen we constateren in vele andere supranationale politieke instellingen met een onrealistische zetelverdeling, zoals bij voorbeeld in de Algemene Vergadering van de VN, waar elk land één stem heeft, ongeacht de grootte van het land. Het feit dat bij voorbeeld een land als Suriname een evengrote stem heeft als de VS leidt ertoe dat belangrijke grensoverschrijdende aangele-

genheden misschien wel worden besproken in de Algemene Vergadering, maar dat de besluitvorming elders plaatsvindt. De geloofwaardigheid en de macht van een supranationale instelling – dus ook van het Europese parlement – hangt af van de bereidheid van de machtigste lidstaten een deel van hun beslissingsbevoegdheid af te staan. Deze bereidheid wordt op zijn beurt weer bepaald door een realistische zetelverdeling.

Hoe zal een realistische zetelverdeling tussen de twaalf Europese landen er ongeveer uit moeten zien? Met andere woorden: hoe kunnen we een schatting maken van de feitelijke machtsverhoudingen tussen de lidstaten? Is er een eenvoudige, werkbare en kwantificeerbare indicator voor de macht van een land te bedenken? In ieder geval moet zo'n indicator niet alleen de relatieve rijkdom van een land in zich bergen maar ook de relatieve grootte. Luxemburg heeft als rijkste land van de EG door zijn geringe bevolkingsomvang natuurlijk minder macht en politieke invloed dan het armere maar veel grotere Italië. In navolging van Tinbergen kiezen we voorlopig voor het totale nationale inkomen als indicator voor de macht van een land. Volgens dit criterium is een realistische zetelverdeling tussen landen gelijk aan de relatieve omvang van het nationale inkomen van die landen.

Nu rest nog één probleem, namelijk het vergelijken van de verschillende valuta waarin het nationale inkomen van landen is uitgedrukt. Wat is de waarde

van een Duitse Mark ten opzichte van een gulden, een frank, een lire, een peseta, enzovoort. Officiële wisselkoersen meten slechts de relatieve waarde van valuta voor zover het goederen en diensten betreft die internationaal worden verhandeld, dus niet de totale hoeveelheid geproduceerde goederen en diensten. Er moet een maatstaf worden gebruikt die de reële koopkracht van de valuta's weergeeft (de z.g. koopkrachtpariteit), zodat rekening kan worden gehouden met het feit dat veel prijzen van dagelijkse levensbehoeften in de armere landen (Spanje, Ierland, Griekenland, Portugal) lager zijn dan in de rijkere landen van de EG (Luxemburg, Denemarken, West-Duitsland, Frankrijk). Officiële wisselkoersen onderschatten systematisch het reële inkomen van arme landen en overschatten het inkomen van rijke landen. Hiervoor moet dus worden gecorrigeerd. Deze correcties zijn thans mogelijk dank zij het levenswerk van Kravis c.s. die – voor het eerst in 1978 – voor meer dan honderd landen een koopkrachtpariteit heeft berekend (en deze steeds actualiseert).

In de tabel is het nationale inkomen per hoofd van de twaalf landen allereerst uitgedrukt in Amerikaanse dollars volgens officiële wisselkoersen. Daarna wordt dit gecorrigeerd met de zogenaamde Kravis-factor. Deze factor is voor alle landen groter dan één, hetgeen betekent dat het prijspeil in alle landen van de EG lager is dan in de VS. In de armere EG-landen blijkt de correctiefactor inderdaad groter dan in de rijkere EG-landen. Na toepassing van de correctiefactor vermenigvuldigen we het in koopkracht uitgedrukte nationale inkomen per hoofd met de bevolkingsomvang om vergelijkbare nationale inkomens van de twaalf landen te verkrijgen. De respectievelijke aandelen van de landelijke nationale inkomens in het totale nationale inkomen van de EG wordt ten slotte vermenigvuldigd met het totale aantal zetels van het Europese parlement (518) en zo krijgen we in de op één na laatste kolom van de tabel de zetelverdeling van het Europese parlement gebaseerd op een schatting van machtsverhoudingen tussen de lidstaten. Ter vergelijking is in de laatste kolom de huidige zetelverdeling weergegeven.

Het blijkt inderdaad dat de grote landen minder zetels hebben, en de kleine landen meer, dan op basis van relatieve machtsverhoudingen realistisch is. Nederland heeft overigens het 'juiste' quantum. Zolang met name West-Duitsland en in mindere mate Frankrijk sterk onderbedeeld zijn, behoeven we niet te verwachten dat deze landen belangrijke nationale bevoegdheden uit handen zullen geven aan het Europese parlement.

Hans de Kruijk

De auteur is werkzaam bij het Centrum voor Ontwikkelingsprogrammering van de EUR

Tabel . Nationale inkomen per hoofd en zetelverdeling

	Bevolkings- omvang (1985)	Inkomen per hoofd in dollars (1985)	Kravis- factor (1985)	Inkomen per hoofd in koopkracht (1985)	Nationaal inkomen in koopkracht (1985)	Zetel- verdeling van op basis van nationaal inkomen	Huidige zetel- verdeling
BRD	61,0	10940	1,31	14335	874446	121	81
Italië	57,1	6520	1,63	10599	605208	84	81
VK	56,5	8460	1,41	11946	674974	93	81
Frankrijk	55,2	9540	1,40	13326	735623	102	81
Spanje	38,6	4290	1,96	8419	324963	45	60
Nederland	14,5	9290	1,35	12525	181611	25	25
Portugal	10,2	1970	2,64	5204	53082	7	24
Griekenland	9,9	3550	1,94	6903	68338	9	24
België	9,9	8280	1,52	12589	124629	17	24
Denemarken	5,1	11200	1,29	14437	73631	10	16
Ierland	3,6	4850	1,59	7694	27699	4	15
Luxemburg	0,4	14260	1,52	21681	7935	1	6
Totaal	322,0			139659	3752138	518	518

Bron: World Development Report 1987.